

Justitiedepartementet
Enheten för migrationsrätt
103 33 Stockholm

Ju2025/00812

Betänkandet Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd (SOU 2025:33)

Förvaltningsrätten i Stockholm får, i egenskap av migrationsdomstol och utifrån de aspekter som domstolen i övrigt har att beakta, härmed lämna följande synpunkter.

Vandelsbegreppet m.m.

Förvaltningsrätten ser positivt på förslaget att införa en lagfäst definition av det som föreslås bli ett centralt rekvisit och att ett och samma begrepp ska användas genomgående i utlänningslagen (2005:716). När det gäller begreppet *vandel* är det ett etablerat begrepp som kan fungera att använda i aktuellt sammanhang. Förvaltningsrätten delar emellertid inte utredningens uppfattning att det är lämpligt att definiera begreppet på det sätt som föreslås i 1 kap 7 a § utlänningslagen. Det som föreslås i denna bestämmelse torde vara uttryck för god vandel. Detta bör ses över i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Förvaltningsrätten anser att det av rättssäkerhetsskäl är problematiskt att även icke-straffbelagda handlingar ska kunna ligga till grund för bedömningen av en utlännings bristande vandel. Exempel på detta är omständigheten att utlänningsen har skulder eller lider av missbruk. Vad avser missbruk av välfärdssystemet ger utredningen inte någon vägledning i de fall där brott inte har kunnat styrkas och utlänningsen har återbetalat ett återkrav eller följer sin avbetalningsplan. Förvaltningsrätten bedömer att förslaget i dessa delar öppnar upp för skönsmässiga bedömningar.

Ang. den föreslagna 5 kap. 15 § utlänningslagen

När det gäller förslagen att byta ut ordning och säkerhet mot ordning eller säkerhet kan det ifrågasättas om den föreslagna 5 kap. 15 § utlänningslagen kommer att bli förenlig med artikel 8.2 i Rådets direktiv 2004/81/EG av den 29 april 2004 om uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare som har fallit offer för människohandel eller som har fått hjälp till olaglig invandring och vilka samarbetar med de behöriga myndigheterna.

Särskilt om uppgiftsskyldigheten

I den föreslagna 17 kap. 7 § utlänningslagen bör ordet avvisning ersättas av avlägsnande för att även täcka situationer av utvisning eftersom dessa två former av avlägsnanden har olika innebörd. Även i övrigt bör användningen

av ordet avvisning ses över för att försäkra att det i stället inte är avlägsnande som avses.

Vad avser den föreslagna bestämmelsen i 17 kap. 7 § utlänningslagen som sådan har utredningen själv konstaterat och under arbetet redan fått påpekanden från berörda myndigheter om att det pågår flera samtidiga utredningar och lagstiftningsarbeten som avser ett ökat informationsutbyte mellan myndigheter. Det behöver ske ett helhetsgrepp av föreslagna sekretessbrytande regler. Innan ett sådant är på plats är det svårt att överblicka konsekvenserna.

Den föreslagna bestämmelsen i 17 kap. 7 § utlänningslagen liknar den generellt sekretessbrytande bestämmelsen i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som föreslås i delbetänkandet Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – Behov och föreslagna förändringar (SOU 2024:63). Förvaltningsrätten bedömde i sitt remissyttrande över detta betänkande att domstolarna även fortsättningsvis som huvudregel ska ha att förhålla sig till regler som ger sekretess och att domstolar således inte bör lämna ut uppgifter från den dömande verksamheten utom i de fall handlingen eller uppgiften inte omfattas av sekretess. Annars riskeras förtroendet för domstolarnas opartiskhet och tilliten till rättssystemet att äventyras. Domstolsverket har till aktuell utredning lyft fram att domstolar oftare än andra aktörer borde kunna avstå från att lämna ut uppgifter för att risken annars är att en enskild person bland annat inte vågar vända sig till domstol för att få sin sak prövad och att det innebär risker för rättssäkerheten (s. 597).

I nu aktuellt betänkande anges i avsnitt 10.9 att en intresseavvägning ska ske om det finns en bestämmelse om sekretess som är tillämplig samt att det måste stå klart att det intresse som sekretessen ska skydda har företrädare framför intresset av att uppgiften lämnas ut för att utlämnande inte ska ske. Även om förvaltningsrätten sällan är primärkällan till uppgifter som Migrationsverket kan ha intresse av och förvaltningsrätten har förståelse för Migrationsverkets uppdrag och behov av uppgifter, är bedömningen att inte heller den föreslagna intresseavvägningen är tillräcklig för att upprätthålla förtroendet för domstolarna. Förvaltningsrätten får därför återigen framhålla att frågan om uppgifter i domstolarnas dömande verksamhet ska vara undantagna den föreslagna bestämmelsen behöver övervägas ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Konsekvenser för förvaltningsrätten

Förvaltningsrätten bedömer att förslagen i betänkandet kommer att medföra ökad arbetsbörda och ökade kostnader; både vad avser ökad måltillströmning till migrationsdomstolen och utlämnanden av uppgifter till Migrationsverket i högre utsträckning än vad som sker i dag. Förvaltningsrätten ifrågasätter slutsatsen att de föreslagna förändringarna ryms inom befintliga budgetanslag och betonar behovet av långsiktighet i anslagstilldelningen.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Cecilia Mauritzon efter föredragning av rådmannen Sara Asplund.

Cecilia Mauritzon

Sara Asplund